

ABONAMENTUL
Pe un an . 24 Cor.
Pe un semestru . 12 «
Pe o lună . 2 «
Birou de Duminică
Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și
America . 10 Cor.
Birou de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Miksa utca 2—3
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Multumite publice și Loc de-
schis costă fiecare șir 20 «.
Manuscripte nu se ina-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Gatechizarea și furia politică.

Cine va vedea în ucazul lui Apponyi o simplă încercare de a spori cunoștințele de limbă ungurească ale Românilor — se îshală amar. De decenii întregi se lucrează în modul cel mai infuriat de către coboritorii stepelor asiatice la desnaționalizarea noastră, și noua măsură nu face altceva decât să sporească cu un nou act comedia utopică la desfășurarea căreia ni s'a dat și nouă un rol atât de dureros.

De multă vreme se lucrează în direcția asta, dar ca în ultimii ani nu s'a lucrat nici când cu atâta nervozitate și cu atâta uitare de sine. Oamenii aștia, cuprinși de un drăcesc *furore politicus*, și-au pierdut cu desăvârșire mințile. Unde dai de ei, îi întâlnești numai cu parul cel mare al frazei și al patriotismului scrintit, în gură și în mână. De o vorbă sau de faptă trează nu mai poate fi vorba la ei. Ca niște îndrăciți a-leargă în dreapta și în stânga vociferând în credința că cei ce-i vor auzi se vor asocia lor și-i vor ajuta în realizarea scopurilor lor deșănțate.

Nu numai acasă la noi sunt ei așa cum îi știm, și cum durere tot nu-i știm destul de bine, ci valorile strigătelor lor se revarsă și în părți de lume îndepărtate, unde se încearcă o pescuire bogată — și unde de fapt se seceră rușine. Pe unguri i-a apucat nebunia și în străinătate. Să numim numai trei momente:

Acel mare imoral, între vorbele și faptele căruia e cea mai mare disarmonie, chematul să facă educația cetățenilor unei țări întregi, Apponyi, pe care în urma legii sale dela 1907 îl apucaseră totuși oarecari remușcări, pentru a se liniști, a pus de s'a tradus în nemțește legea sa pentruca s-o cunoască și străinii și să vadă și aceștia ce lege umană prevede ieșirea din întunec a nefericiților supuși unguri. Ei bine, traducerea asta, apărută înainte cu câteva luni sub numele: *Die neuen ungarischen Volksschulgesetze, mit einen Vorbericht über die einschlägigen älteren Gesetze*, (Budapesta, editura ministerului de culte) e întreit de infamă. Mai întâi confundă pas de pas, sub singura numire de »Ungar« pe maghiari și nemaghiari, câtă vreme în limba germană ca și în celelalte limbi nemaghiare, între numirea de »Ungar« și »Magyare« (sau Madgiare, cum se mai scrie în Germania) e o enormă deosebire, deosebire pe care păcătoșii noștri de dușmani seculari nu vor să o facă evidentă în fața străinătății.

Adoua: Apponyi care prin ucazul lui cel mai nou răpește până și dreptul de a învăța Tatăl nostru în românește și care, făcând în cărticica din chestiune și un rezumat al legilor școlare de până la 1907, avea să vorbească și despre legea dela

1868, care impune ministerului sarcina de a ridica școli de stat pentru nemaghiari în limba acestora — nu amintește absolut nimic despre această dispozițiune fundamentală a legii, ci spune scurt și plin de ipocrisie atâta: »legea dă comunelor bisericești, în marginile legilor țării, dreptul de a hotărî înșile limba de propunere în școli« (pag. 8). Atâta și nimic mai mult! Și acel slujbaș mincinos al țării care are nerușinarea de a resuma astfel pentru străinătate întreaga lege de naționalități, are satanica poftă ca după ce n'a respectat adevărul să nu respecte nici măcar propriile sale cuvinte, căci ce conglăsuire mare între cuvintele de mai sus și între măsurile mai nouă privitoare la propunerea religiei?

Dar atâta nu ajunge. Ipocritul, care dădea la 1907 lecții de patriotism la Berlin, spunând că »o națiune care unește în sine o individualitate puternică cu puțința de a recunoaște individualitățile străine, nu poate avea o altă politică decât pe aceea de a se arăta în lăuntru și în afară tare, dar în acelaș timp binevoitoare, amicală, frățescă și pătrunsă de puțința de a înțelege și recunoaște toate individualitățile etnice străine«, ipocritul acesta nu se mulțamește cu simpla minciună depusă în traducerea germană, ci caută și tot felul de modalități de a și și plasa minciunile în străinătate.

Temându-se că legea tradusă nu ar fi citită de nimeni în Germania, fiindcă acolo lumea știe de ce sunt capabili coboritorii călăreților cari își pregăteau de mâncare subț șea, Apponyi a trimis legea sa diferitelor instituții și personalități marcante din Germania, însoțite de-o clausulă specială, provăzută cu însuși magnificul autogram al lui, prin care se atrage atenția specială asupra legii alăturate. Reclama asta e cu atât mai scârboasă, cu cât ea servește spre propagarea minciunii.

Încă o dovadă de scrinteală, în zilele din urmă a apărut la Tübingen, într'o colecție de scrieri teologice, un volum intitulat: »*Das freie Christentum in der Welt*« edat de unul dintre cei mai mari teologi germani H. Weinel. Volumul cuprinde un număr de conferințe ținute de către reprezentanții diferitelor țări la congresul internațional pentru creștinismul liber, ținut la 1907 în Boston (America). E deci, în cartea întreagă vorba de chestii religioase, de manifestarea acelei mari puteri sufletești, căreia creștinismul i-a dat forme nouă, forme menite a se schimba și ele, cu vremea. La Bos'on s'au strâns o samă de oameni cumpătați din Europa și America și și-au arătat părerile lor asupra mișcării religioase-creștine de azi și au chibzuit asupra modului de a lucra în viitor.

Dar n'a putut să lipsească nici acestei adunări serioase nota ridicolă: printre congresiști se rătăcise și un ungur, și acesta ținea să arate lumii întregi cumcă conaționalii nu-s niște simpli oameni ca toată lu-

mea ci ceva mai — bașca. Și s'a pus acest ungur din capitala regatului ungar și a vorbit despre mișcările religioase din biserică protestantă din Ungaria precum urmează (trebuie să dăm originalul nemțesc:)
Dynastien mögen kommen und gehen. Eine Generation mag die andere hervorbringen; aber das Herzblut der magyarischen Nation wird durch die Adern der strebenden Menschheit fließen bis zu der Welt Ende. Eljen a Haza! Și cu acestea și-a terminat compatriotul nostru, cu numele Józán Miklós (strașnic de józan!), conferința sa despre Ungaria, care trebuie să fi stârnit lacrimi de ris între ascultători. Cel puțin lumina în care, e prezentată conferința lui în această carte e foarte puțin favorabilă. Căci câtă vreme cartea cuprinde toate conferințele în întregime, a lui Józán începe cu câteva puncte și urmează numai pe două pagini, iar profesorul Weinel, ține să spuie însuși despre ea precum urmează: e foarte interesant și îndrăzneț (eindringlich) faptul că părintele Józán vorbește și are de vorbit în raportul său aproape numai despre idealurile politice ale Ungariei, — întru atâta încât a trebuit să ometem articolul, care nu ne servea scopul nostru, aproape cu totul« (pag. 8), iar la alt loc vorbește de asemenea în termeni de mirare despre »Eigenartigkeit«-ul raportului din Ungaria.

Am înțeles deci: Eljen a haza la Boston, la un congres creștin! Și am mai înțeles încă odată întreaga grandomanie donchișotească a ungarilor lăudăroși, cari fac paradă cu naționalismul lor, atât acasă cât și în străinătate. Un prieten din România care a ascultat în vara asta cursurile de vară din Jena, mi-a mai dat pe lângă astea două dovezi nouă: un participant ungar și-a trecut astfel numele în registrele cursurilor de vară: N. N. Lehrer bei der Hauptstadt Budapest (!), iar la serbarea de încheiere, când fiecare popor, prin câte un delegat, aducea mulțumiri celor ce au ostenit pentru buna reușită, un neofit »maghiar« la care se mai vedea foarte clar restul de perciuni, a ținut să și încheie cuvântarea cu un »eljen«, lucru care a stârnit la nemaghiari o dispoziție ciudată.

Așa lucrează sincerii, luminații și așezații noștri patrioți înafară din țară. Cum lucrează acasă, și cum, între ce lucrează aci și acolo, e adecă o perfectă armonie, despre asta nu ne mai putem îndoi. E vorba de o operă sistematică: pe lângă apăsarea noastră umplerea urechilor străinilor cu fraze, până când aceștia dela o vreme, se vor deda cu ele ca cu un lucru natural.

Dar să revenim la punctul nostru de plecare: măsura lui Apponyi e numai o zală nouă spre maghiarizarea complectă. Ea urmărește aducerea noastră în acea situație în care sunt pe alocurea slovacii și vărarea limbei maghiare și în biserică, cum s'a petrecut aceasta în unele sate slovacești. Să amintim, drept garanție pentru lucruri cari

vor urma în viitor și la noi, dacă nu vom fi absolut radicali, câteva lucruri din o carte ungurească apărută înainte cu câțiva ani, carte în care se vorbește despre roadele școlilor de stat printre nemaghiari, și despre angajarea bisericii spre acest scop: Sub influința școlii de stat și a preoților căzuți în ghiarele Mamonei cosmopolite, s'au maghiarizat în unele părți slovace mai întâi cântările bisericești, mai apoi predicile. Pe alocurea școala a lucrat cu atâta »succes« încât în biserici »se cântă exclusiv ungurește, ba chiar și cântările dela înmormântare se cântă numai în această limbă«. (Halász F.: Állami népoktatás, 1902 pag. 98).

Astea-s perspectivele de dragul cărora se avântă în înălțimi ametoare Apponyi și-și ia refugiul la măsuri, pe atât de draconice pe cât de desperate, ca cea din urmă.

Și se vor și realiza — *dacă vom fi noi oameni slabi!*

Dar atunci nici nu mai merităm o altă soartă, decât aceea de a fi desarmați de cea mai hidoasă lăpădătură.

D. dr. Iuliu Maniu își va ține darea de seamă Duminică, în 12 Septembrie, înaintea alegătorilor săi din Vințul-de-jos.

Conferința episcopilor români greco-catolici. Ziarelor ungurești li-se telegrafiază din Blaj: În castelul mitropolitan din localitate, a avut loc Luni, o conferință episcopescă sub președinția arhiepiscopului Dr. Victor Mihali de Apsa, luând parte episcopii Dr. Dumitru Radu din Oradea-mare și Dr. Vasile Hossu din Lugoj. Episcopul de Gherla, reținut de boală, s'a reprezentat în conferință prin un delegat special. Au luat parte la conferință și referenții școlari ai diecezelor greco-catolice. Conferința a desbătut cunoscutul ordin de catechizare al ministrului Apponyi. Desbaterile s'au continuat Marți, dar decisiunile conferinței încă nu sunt cunoscute.

Correspondența »K. É.« e informată, că între ministrul Apponyi și între căpeteniile celor două biserici românești se urmează tratative în vederea stabilirii unui *modus vivendi* în chestiunea conflictului religios.

Permițând că știrile ziarelor din Budapesta sunt adevărate, e regretabil cel puțin, dacă nu rușinos, că ziarele românești sunt nevoite să primească asemenea informații prin mijlocirea ziarelor ungurești.

Ziarul »Vaterland« despre criza ungară. Ziarul cercurilor politice din anturajul moștenitorului de tron scrie:

Speranțele pentru formarea cabinetului paridului independent au suferit naufragiu. Conducătorii partidului independist știu deja că domnitorul nu vrea să auză de un regim pur independist și insistă ca elementele 67-iste să nu fie excluse dela guvernare. Cu aceasta situația s'a simplificat, planul ca cabinetul Wekerle să fie înlocuit prin cabinetul independist a fost tranșat, și acum nu poate fi vorba despre altceva, decât că fi-va oare coaliția înclinată — în conformitate cu îndatoririle ei din pact — să facă reforma electorală. Dacă majoritatea independenștilor va face posibilă executarea pactului, atunci coaliția va rămânea și reforma electorală va lucra-o cabinetul Wekerle, eventual și alegerile le va face tot acest cabinet.

De cumva va învinge grupul Justh-Hollo, atunci cabinetul se va forma din bărbații politici cari stau în afară de parlament și partide. Datorința acestui partid va fi tranșarea ultimului punct din pact, reforma electorală și executarea noilor alegeri. Probabil ca prin aceasta, deslegarea crizei ungare, va fi numai provizorie și se va întâmpla în cel mai scurt termen posibil. Care dintre elemente vor fi învingătoare cele 48 iste sau 67-iste se va decide numai atunci când se va forma camera pe baza votului drept electoral universal.

Coaliția își revendică dreptul de a legiui ea reforma electorală. Un ziar coaliționist de frunte scrie: Când coaliția,

și împreună cu ea partidul independist, a primit asupra-și în baza pactului îndatorirea de a legifera reforma electorală, i-s'a dat totodată și dreptul să alcătuiască reforma aceasta și ea nu va ceda acest drept, în mod ușuratic, unor elemente, cari l-ar întrebuința în detrimentul și spre distrugerea intereselor națiunii.

Din declarațiile sporadice ale lui Kossuth rezultă însă lămurit, că șeful partidului independist mai mult ca orișicând, e pătruns de datoria, că conducătorii chemați ai națiunii nu pot lăsa să le scape din mână în mod ușuratic dreptul de a legifera reforma electorală și că reforma trebuie creată în colaborare cu toate acele elemente politice probate, cari doresc să participe la această operă împotriva tuturor, cari vor să cedeze dreptul alcătuirii reformei unor mâni dușmane națiunii.

Stratagama abandonării băncii autonome se dă în chipul acesta pe față, iar soarta votului universal devine nu se poate mai problematică.

Consiliu de miniștri. Înainte de plecarea primului ministru Wekerle la Viena, va avea loc în Budapesta un consiliu de miniștri, în care se va fixa proiectul actualului guvern cu privire la rezolvirea crizei. Consiliul va desbata și bugetul anului viitor. Ziua consiliului nu e fixată încă.

Situația în Austria. Din Viena se anunță: Ieri s'a continuat conferința de pacificare. Ministrul președinte baronul de Bienerth, a primit ieri în audiență pe șefii celor trei fracțiuni germane din Bohemia, ca să le ceară părerea asupra eventualei convocări a detei provinciale cehe. Din declarațiile deputaților rezultă că sunt puține nădejdi pentru încunjurarea conflictului ceho-german. Germanii spun, că în Bohemia situația se agravează mereu pentru germani și că numai guvernul va mai putea ajuta prin măsuri hotărâte. Obstrucția în asemenea împrejurări o să izbucnească iar. Azi se vor înființa la baronul de Bienerth, șefii politici ai cehilor. Atitudinea deputaților cehi va decide soarta dietei provinciale din Bohemia.

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

O pasăre călătoare.

O conversație cu Mitru.

De Horea Petra-Petrescu.

Am recomandat zilele trecute pe Mitru cetitorilor »Gazetei Transilvaniei« (Nrii 173 și 174). Acum îl lau de braț și-l introduc în saloanele foiletonului »Tribunei«. O să vedeți că nu o să vă pară rău de cunoștința cu Mitru, deci vă rog să înclinați binevoitori din cap. Eu vă prezint pe d. Mitru...

— Cetitorii »Tribunei«.

Mitru dă satisfăcut din cap și bolborosește:

— »Imi pare bine«...

Dragă prietino, (cele două articole menționate mai sus sunt scrisori unui prieten de departe. Mă grăbesc să adaug că pot fi celite independent, căci n'au decât o legătură, privite ca complex), dragă prietino!

L-am întâlnit pe Mitru pe promenadă. Avea o cravată formidabilă, albastră. Joben în cap, tigla-zuit de curând. Mergea a lene, scăpătând înapoi din când în când cu partea posterioară a trupului său — ca să-și dea aerul de non-chalansă. La manjete avea două nuduri de femei, drept nasturi. Acul de cravată o săgeată a lui Amor.

— »Ei, ce te faci, Mitre?« îl întreb.

— »Mă plimb«...

— »De mult?«

— »Aș, de un ceas«.

— »Și ai chef să te învârți ca un frânel tot pe unul și pe acelaș loc?«

— »Ba bine că nu«.

Elocvent.

Nu știu, dar mie îmi place să descos oameni ca pe Mitru. Imi face o plăcere să le citesc în măruntaie, precum făceau preoții păgâni cu măruntaiele înr'aripatelor. Să nu credeți că măruntaiele lui Mitru nu pot prevesti ceva — posito: dacă sunt mulți Mitrii pe lume.

Alții îmi spun că nu sunt în stare să țină pept cu o conversație de a lui Mitru. Să nu le crezi dragă prietino: sunt pățimași în aprecierile lor. E vorba să știi să o dai pe coarda iubită de spiritul lui Mitru.

— »Ei, Mitre, la ce gândești?«

— »La ziua de ieri, Hâ, hâ« —

— »Lasă gluma . . .«

— »Uite-o, uite-o, neică . . .«

— »Cine?«

— »Asta — de lângă tine. — Na, a trecut. —

— »Ei, cine-l?«

— »Casieria dela Cafe Royal«.

— »Atunci să mă uit«.

— »De ce nu?«

— »O casieria! Fugi de aici«.

— »Nu fi prost. Hâ, hâ«.

De spirit!

Nu?

Să trecem la altă temă.

— »Da, Mitre, cum o duci cu învățatul«.

— »Lasă-l dracului«.

— »Da de ce?«

— »Măi, am învățat ieri ca nici când în viața mea. Inchipuie-ți, de dimineața, dela 9 până la 12 și dela 3 până la 7. N'am făcut-o așa nici când. Mă, m'a și apucat o afurisită durere de cap«.

— »Ai fugit?«

— »Firește că am fugit... Uite-o iară, uite-o...«

— »Cine?«

— »Alta«.

— »Care alta?«

— »Asta în verde — scobită la spate«.

— »Cine-i?«

— »Vinde flori seara la »Maxime«. Da-i frumoasă. A! Uite ce corp, țafu. Ce corp!«

— »Îți mai aduci tu aminte Mitre de femeia lui Rubens, din muzeu?«

— »Ba bine că nu. Am atârnat-o de-asupra patului. De câte ori mă duc la culcare o sărut odată. Hâ, hâ!«

— »Să ți fie de bine«.

— »Merți, asemenea«.

— »Da, rogu-te, Mitre — să nu-mi uit, ce mi-a venit acum în minte — am două bilete pentru »Faust«, partea I. M-a lăsat pe jos Ghiță. Nu iai tu un bilet?«

— »Tot de-a fuga. A! Faust!«

— »Atunci mergem mâne iar la Faust«.

— »Gemacht, getan«, îmi răspunde Mitru nemțește.

Ei, cine-mi povestea verzi și uscate că n'are gust Mitru pentru artă?! Am să-l infund cu proxima ocazie. În decurs de câteva minute — ai văzut și tu — mi-s'a arătat ca amator de nuduri

Demascarea manoperelor ungurești.

Cum au fost speculați medicii străini la Budapesta.

Adevăratul succes al congresului.

»Ca să împiedice primirea cordială ce s'ar fi făcut în România — scrie »Viitorul« — congresiștilor italieni, francezi, belgieni etc. etc. în trecerea lor spre Constantinopol, președintele congresului internațional de medicină din Budapesta, a pus la cale cu binevoitorul concurs al autorităților ungurești, o sumă de șicane, una mai uricioasă decât alta.

»Tot ce poate concepe un cap șovinist în orbul său exclusivism, a fost pus în mișcare de președintele ungar al congresului și de oficialitatea ungară spre a face cu neputință ca medicii străini să vadă și să cunoască România.

»Intârzierea trenului cu trei ore, zădărnicierea vizitei ce congresiștii doreau s'o facă orașului București și așezămintelor sale medicale, împiedicarea banchetului dela Constanța, și alte câteva lucruri de acelaș calibru.

»Ce e drept, șicanele acestea și-au ajuns scopul lor material. Tot atât de bine însă au reușit șoviniștii să impresioneze cât se poate de rău pe congresiști, și să determine din partea lor o călduroasă manifestație de simpatie în favoarea țării noastre.

»Ca în totdeauna răutatea s'a întors împotriva acelor cari se lasă a fi covârșiți de acest simțământ.

»Când au văzut congresiștii străini la ce mijloace pur și simplu necuviincioase și direct jignitoare pentru demnitatea și libertatea lor omenească, a recurs președintele maghiar al congresului dimpreună cu autoritățile țării ai cărei oaspeți au fost, spre a-i stingheri în excursia lor, așa cum doreau ei s'o facă, nu s'au putut opri de a protesta energic împotriva unei astfel de pro-

cedări, și protestarea lor a fost cu atât mai semnificativă, cu cât s'a exprimat *sub forma unei entuziaste aclamări la adresa României.*

»Față de toate aceste șicane, au putut înțelege și mai bine cât de întemeiată a fost abținerea medicilor români dela congresul din Budapesta.

»Șoviniștii s'au însărcinat par'că singuri să demonstreze până la evidență congresiștilor toată dreptatea atitudinii medicilor români, în acelaș timp în care și-au permis să facă din oaspeții lor un fel de prizonieri.

»Congresiștii au putut să se convingă din această lecție, de fapt ce li-s'a administrat cu atâta desinvoltură de către amfitrionii lor, cum se presintă în realitate acel cavalermism, acea ospitalitate și mai cu seamă acea libertate cu care șoviniștii unguri se laudă atâta în străinătate. Și lesne au putut conchide din modul ciudat cum au fost tratați ei, oameni de știință și musafiri, asupra felului cum acest șovinism neînfrânat, care ca o buruiană rea a copleșit toată viața publică și de stat a Ungariei, înțelege să se conducă față de naționalități.

»Veniți la congres ca oamenii liberi, chemați cu atâta insistență, s'au trezit puși sub un fel de tutetă care a mers până acolo cu lipsa de orice chibzuință, în cât li-a zădărnicit libertatea lor de mișcare.»

Lipsa de rezultate științifice a congresului, exploatarea josnice la cari au fost expuși în Budapesta oaspeții congresului, și minciuna insolentă ce a dismutat și plictisit pe savanții străinătății, — iată care e succesul adevărat al congresului din Budapesta.

Ziarele ungurești pot să jubileze neturburate, căci muzafirii congresului vor duce cu sine cele mai măgulitoare impresii din Ungaria. Satisfacția noastră este deplină — și dacă a mai rămas o urmă de îndoială în spiritul congresiștilor asupra temeiniciei actului de abținere al medicilor români, ea a fost ștearsă prin șicanele oficialității ungu-

rești, cu prilejul trecerii congresiștilor prin România.

Ziarul »Minerva« aduce următorul raport despre șicanele oficialității ungurești:

Luni seara la orele 7, s'au înfrunit la locuința dlui doctor Bărdescu, din strada Luterană, mai mult doamni medici și profesori, pentru a se consfătuși în privința măsurilor de luat în urma incidentelor ce s'au petrecut la București și Constanța, cu ocaziunea trecerii unei părți din medicii ce au asistat la congresul din Budapesta, și cari mergeau în excursiune la Constantinopol.

În adevăr, se știe, că, vecinii noștri unguri, pentru a împiedeca pe congresiștii aceștia să viziteze capitala României, nu s'au dat înapoi de a întrebuița mijloacele cele mai josnice, de a comite adevărate meschinării.

Așa drept pildă, trenul special ce transporta pe cei 200 excursioniști, din care 60 unguri și restul medici francezi, englezi, germani, americani, etc., tren ce trebuia să sosească în București la 11 și 50 a. m., a fost întârziat trei ore în gara Timișoara, sub pretextul ivirii unui defect la locomotivă!

De asemenea, congresiștii au fost oprți o oră la Mehadia, pentru a vizita stațiunea, deși oprirea aceasta nu fusese prevăzută în program.

Cu modul acesta, medicii străini, au sosit în capitală abea la orele 3 după amiază, și cum trenul pentru Constanța, urmă să plece la orele 4 și 5 minute, este evident că a rămas foarte puțin timp pentruca distincții oaspeți să poată vizita instituțiunile cu care noi ne mândrim.

Ceea ce însă a revoltat cu drept cuvânt pe toată lumea, sunt manoperile josnice de care au uzat reprezentanții »cavalermismului« maghiar, pentru a face să se contramandeze frumoasa primire și banchetul ce se organizase la Constanța pe bordul vaporului »Regele Carol« pentru toți congresiștii adică chiar și pentru medicii unguri.

Dar, să povestim faptele în ordinea lor.

Cum au fost speculați medicii străini la Budapesta.

După cum se știe din cele publicate în unele reviste străine, medicii cari au participat la congresul din Budapesta, au fost speculați în modul cel mai nerușinat de către casa Lang, în tovărășie cu organizatorii congresului.

În adevăr, pentru a nu cita decât un exemplu, menționăm că s'au încasat congresiștilor străini câte opt coroane drept taxă de comision pentru o persoană, spre a li-se înlesni procurarea de locuințe.

Pentru organizarea excursiunii Budapesta—Constanța—Constantinopol, s'a perceput fiecă-

clase, ca adorator al lui Faust (»A! Faust!«) și ca admirator al coloanelor dorice din cafeneaua »Royal«. Nu i destul asta deocamdată?!

Până mă gândesc astfel, trecem pe lângă o cafenea, care și-a întins mescioarele pe trottoir.

Mitru, nici una, nici două, apucă delicat bastonul și-l bagă vârful într-o ceașcă de cafea, întrebând, cu risul său inteligent pe buze:

— »E caldă?«

Eu mă uit speriat la stăpânul cafelei: e un tovarăș de-al nostru, alfel am fi dat de potcă!

Acesta zice supărat:

— »Nu face prostii, Mitre!«

Mitru râde. Al naibil răs! Aproape ident c totdeauna: »Hă, hă, hă«. De-ar fi puținică culoare în răsul asta, după flecare nuanță a situației, dar nu!

Mitru, nu se mulțamește să țină bastonul în cafea — o secundă, două, îl ține mai mult, ca să rădă nemții, cari trec pe lângă noi, — de ideea sa genială. Îi ține ca un pal, cu care sugi »cafeaua glacée«.

— »Ei, satură-te, că te cârpesc«.

Ei, nici poveste.

— »Mitre, și-ai găsit omul!«

— »Mitre, e prea mult!«

Mitru? El râde cu hohot: Hă, hă, hă! Ca și când ar fi inventat al 6-lea continent, atât de fericit e că a făcut gluma asta de spirit!

Ne așezăm la mescioara prietenului. Acesta tale la fețe. Îmi spusese ieri numal, că nu poate

purta nici o conversație cu Mitru, deoarece Mitru, »Mitru? E un idiot! Nu poți vorbi cu el decât despre femei, despre literatură porcoasă și despre boale...«

Prietenul de sigur n'are dreptate! A vrut să-l ponegrească. N'ai văzut, dragul meu, cum știe să învârtească fraza și ce cerc grandios de idei are Mitru?

— »Ce-ai mai cetit, Mitre?« îl întreabă prietenul, ca să rupă tăcerea, care s'a deslănțuit în urma incidentului penibil de mai înainte.

— »Am isprăvit tocmai un roman de...«

— »De cine?«

— »Nu mi aduc aminte de cine. Da i frumos, mă!«

— »Spune ne cuprinsul. Poate că l-am cetit și noi.«

— »E prea lung. Sunt multe încurcătu i la mijloc.«

— »Ei — în liniamente generale«. Zice prietenul meu râzând cu ochii.

— »E vorba de fata unui conte...«

— »A! Va să zică de alea îmi cetești!«

Mitru se uită la noi superior, ca și când ar vrea să ne spună: »Nu'mi ajungeți nici până la brâu, băieților!«

— »Ei, și ce a făcut fata de conte?« se arată interesat prietenul.

— »S'a făcut călugăriță!«

— »Halal de ea!«

— »Nu mă mai năcăji!« se întărită, în sfârșit, Mitru.

— »Să nu te năcăjim, dacă citești astfel de lucruri?«

— »A, ce știi voi?! Par'că în Zola, în Maupassant, în Tolstoi, în Sacher-Masoch, în Mirabeau, în Rembrandt (Rembrandt?), în... na... în »Sanin« de Archibațef nu vin astfel de lucruri?!«

Ne-a topit! Noi steteam ca doi delicvenți în fața lui.

Mă uit la prietenul care se plângea de conversația lui Mitru și-i șoptesc:

— »Vezi?«

Mitru ajunge în foc.

— »Mă, știți, vă aduceți aminte de scena din Sanin, când acesta recomandă prietenului său pe soră-sa? Admirabilă descriere, mă, admirabilă! Și când se uită Sanin la mamă-sa, o bătrână neputincioasă, și și gândește: »Ce mai vită!«...«

De odată, se scoală dela masă. Își îndreaptă clinul pantalonilor, își dă jobenul mai bine în cap și face un arc prin aier, de stă să cârpească pe unul drept pe umăr. Ahea am timp să scap situația, punându-mi în drum mâna.

— »La reservoir«.

— »Da unde?«

— »Mă mai plimb«.

— »De ce nu stai aici?«

— »M'am săturat«.

— »Frumos ne lauzi«.

— »Nu vă laud, da m'am săturat. Hă, hă!«

De odată, fără de nici o tranziție: »Tiiii, uite-o... adio, măi!«

— »Adio!«

— »A dio!«

rui excursionist, câte 600 coroane, când drumul și toate speșele nu se ridică nici la jumătatea acestei sume!

Odată sosiți la București, deși era prevăzut în programul excursiunii, vizitarea orașului în trăsuri și un dejun servit la hotel Bulevard, totuși, prin o întârziere calculată, plimbarea ca și dejunul au fost suprimate și numai foarte puțini dintre congresiști, au putut vizita în pripă capitala, luând masa la Bulevard.

Ce s'a petrecut la Constanța.

Din inițiativa dlui Dr. Pilescu, medicul șef al orașului, autoritățile locale în frunte cu primarul din Constanța, d. Boteanu, și dnii Dr.-i Turbure, Sadoveanu, Mărgărit, etc., au organizat congresiștilor o prea frumoasă primire și un banchet ce trebuia să se servească pe bordul vaporului »Regele Carol«.

Este greu de descris entuziasmul provocat printre orașeni la știrea sosirii congresiștilor și de sigur că li-s'ar fi făcut o primire din cele mai frumoase, dacă nemernicia ungurească nu strică totul...

În adevăr, cu puțin timp înainte de ora când trebuia să sosească trenul, se primește la inspectoratul serviciului maritim o telegramă din partea d-lui Lang, care dându-se drept conducător al excursiunii, cerea ca subit nici un motiv să nu se întârzie plecarea vaporului »Dacia« făcând responsabilă direcțiunea de orice întârziere și declarând că, congresiștii renunță din lipsă de timp la banchetul ce fusese organizat în onoarea lor.

Se înțelege că, primirea telegramii aceștia, a indispus cu desăvârșire pe inițiatorii manifestațiunii ce se organizase în cinstea oaspeților străini, și publicul a făcut un gol desăvârșit la sosirea trenului în port.

Abia, târziu, s'a aflat meschina manoperă a impresarului Lang, și cea mai mare parte din medicii congresiști străini, blamau în mod energic procedeele acestor ungurești, grație cărora oamenii trebuiau să se culce nemâncați!

Graba imbarcării pe vapor, a provocat o serie de încurcături la bagaje, ceea ce a indispus mai mult pe congresiști și din cauza aceasta s'au produs o serie de incidente dintre care unele foarte violente.

La un moment dat, unul dintre funcționarii Cassei Lang, și-a permis să adreseze o mulțime de necuviințe la adresa României și românilor; el, însă, a fost repede pus la locul lui de către d. doctor profesor Stănculeanu, care l-a silit să retracteze obrăznicile ce debitase.

Incidentul acesta a avut darul să exaspereze și mai mult grupul de excursioniști francezi, care în momentul plecării vaporului au început să

S'a legat de o nemțoaică, care e prea fericită, că are în preajma ei un »Ausländer«. (Străin, dintr'altă țară).

Când trec odată pe lângă noi, le prindem crâmpiele din conversație:

Mitru zice:

»Ih libe si«. (Te iubesc).

Ea își dă ochii rotocol și l'întreabă:

— »Wirklich?« (Intr'adevăr).

Drept răspuns primește nemțoaica un »Hâ, hâ!« dela Mitru.

Al naibii Mitru! Stăm amândoi la cafenea și ne minunăm de succesele lui Mitru. Il urmărim cu ochii, vedem cum descrie gesturi elocvente prin aer. De sigur povestește despre moșia sa (despre care îți voi scrie cu altă ocazie!) din Transilvania noastră.

— »Toate bune«, îmi zice prietinelui desarmat de citatele Zola, Tolstoi, etc. ale lui Mitru, »toate bune, da' de n'ar fi răsul ăsta al lui! Și rade mereu pe acelaș diapason. Nu e nici o gamă în răsul lui de'și vine să-ți ieși din piele...

Brașov, 1909, August.

strige din toate puterile: »Trăiască România«, în timp ce după cheiu se răspundea cu strigăte de: »Trăiască Franța« și una din doamnele din grup, complectă demonstrația repetând mereu, strigătul de »Jos ungurii!«

Incidente în tren.

Menționăm aici, încă un fapt care pune în evidență »ciudata« mentalitate ungurească:

Cele 15 vagoane ale căilor ferate maghiare ce formau trenul special ocupat de excursioniști, aveau toate, dar absolut toate lămpile defectuoase, așa că cea mai mare parte din drumul dela București la Constanța a fost făcut de călători, într'un complet întuneric!

Incercările personalului românesc de a aprinde lămpile, au fost zadarnice, fiindcă în mod intenționat se aranjase lucrurile, spre a indispuce și mai mult pe călători în contra noastră, a românilor — cel puțin așa își închipuiau bunii noștri vecini. Fărăste însă că și manopera aceasta li-s'a întors împotriva.

Din cauza lipsei de lumină și a atitudinii îndrăznețe pe care o aveau d. Lang și oamenii săi, față de cei doi medici români cari au însoțit pe excursioniști la Constanța, d. Dr. profesor Stănculescu, a avut mai multe incidente cu aceșii domni.

Și, ca să termin, relevăm după cele ce ni-s'au comunicat — atitudinea extrem de provocatoare pe care au avut-o cu ocaziunea acestor incidente un oare-care domn controlor sau inspector al vagoanelor de dormit, un ungur pripășit la noi, care făcea pe spionul printre congresiști.

Intrunirea dela d. Dr. Bărdescu, s'a terminat luându-se rezoluțiunea de a se redija de către medicul român, un memoriu ce se va adresa tuturor medicilor cari au participat la congresul dela Budapesta și în care se va expune pe larg faptele așa după cum s'au petrecut, protestându-se împotriva procedurilor ce s'au întreprins, pentru a se împiedica vizitarea capitalei de către savanții străini.

Totodată, s'a decis a se face o frumoasă primire aceloră dintre medicii excursioniști, ce se vor reîntoarce după câteva zile din Constantinopol, prin Constanța.

Plecarea medicilor congresiști din Constanța.

Din Constanța se anunță: Aseară la orele 9 au sosit în orașul nostru medicii care au luat parte la congresul de medicină din Budapesta.

Cu această ocaziune primăria orașului împreună cu medicii locali au constituit un comitet pentru a face medicilor străini o primire impunătoare.

Până ieri la orele 5 deși se hotărise totul în principiu, nu se pusese însă nimic în aplicare.

Atunci d. dr. Turbure a comunicat că deși congresiștii vor lua o gustare în tren, totuși banchetul aranjat va avea loc la orele 8 și jumătate.

Nu mult după aceea o altă telegramă a anunțat însă că directorul congresului și al excursiunii și-a exprimat dorința ca excursioniștii să poată pleca cu vaporul din Constanța o jumătate de oră după sosirea în acest oraș, aceasta din cauza întârzierii pe care o suferiseră pe drum.

În urma acestei telegrami banchetul aranjat pe vaporul »Regele Carol«, s'a contramandat luându-se în acelaș timp dispozițiunile ca imediat după sosirea congresiștilor, bagajele acestora să fie imbarcate fără cea mai mică întârziere, iar congresiștii să fie conduși pe vaporul »Dacia« rezervat pentru drum.

Știrea aceasta a stârnit cea mai mare indignare în public deoarece ea învedera uneltirile medicilor unguri, făcute cu intenția de a împiedica frumoasa primire ce urma să se facă celorlalți medici străini de locuitorii din Constanța.

Față cu această situație, comitetul care organizase primirea s'a retras.

Trenul special a sosit în gară la orele 9 jumătate, aducând 160 de excursioniști, aproape toți unguri, afară de câțiva francezi, doi americani și 2 japonezi.

La sosire nu li s'a făcut o primire, satisfăcându-se strict dorința directorului excursiunii ca vasul să părăsească imediat portul.

Atunci d. dr. Lang conducătorul excursioniștilor a început să strige și să vocifereze învinovățind de neglijență autoritățile române și să se plângă că nu se găsește de mâncare și că pe vapor cabinele sunt de o extremă murdărie. Intențiunea drului Lang era după cum se poate foarte lesne vedea, să provoace scandal și să hotărască pe excursioniști să renunțe de a mai pleca cu vaporul românesc.

N'a lipsit mult ca Dr. Lang, să primească o meritată lecțiune din partea dlui Dr. Stănculeanu care se afla de față la această scenă.

Cu toate protestările violente ale drului ungur, funcționarii serviciului maritim sub conducerea dlui comandor Mihăilescu și-au făcut pe deplin datoria, așa că vasul a putut părăsi portul la ora hotărâtă.

Pe vaporul »Dacia« au plecat spre Constantinopol, în afară de medicul congresiști și dnii Delavrancea, Várnay, prefect de Constanța, cum și Rinkichi, Cjia și Hanjo, Itto, profesori universitari; împreună cu un alt grup de 20 de medici, cari nu au luat parte la congresul de la Budapesta.

Liga românilor bucovineni.

Poate nicăiri ca în Bucovina, influința străină nu a produs mai multe rele în mijlocul poporului român. Într'un timp curentul de desnaționalizare luase proporții amenințătoare. Rutenii cu deosebire au făcut lucruri însemnate între români.

În fața acestor rele câțiva bărbați de inimă s'au grupat într'o societate, »Liga românilor din Bucovina« care prosperează din zi în zi.

Scopul acestei societăți este în primul rând de a sprijini elementul românesc și pe coloniștii români, în localități cu populație mixtă, u de primăria înstrăinării amenință mai mult.

Spre acest scop Liga bucovineană și-a propus a cumpăra pământuri și unelte de agricultură, cari vor fi împărțite între țărani români cu un preț convenabil. În multe din satele cutropite de rutenii, cari au acaparat totul, în timpul din urmă, grație sprijinului ligei, țărani români și au răscumpărat vechile lor pământuri.

Tot deodată liga sprijinește înființarea societăților cooperative sătești, cari în aceste timpuri singure pot lupta cu succes în contra exploatorilor străini.

Liga românilor din Bucovina este astăzi unica societate de organizație națională. Ea nu este o societate locală, ci are menirea de a strânge în jurul ei pe toți românii din această provincie spre a putea lupta pentru îndeplinirea visului lor: independența culturală și economică.

»Întărirea simțului național și creșterea de bărbați independenți, cari în toate întreprinderile lor să fie conduși de un singur scop: progresul poporului român din Bucovina«, este punctul principal din programul acestei societăți.

Odată întărită în capitala țării, »Liga« a început a lucra pentru înființarea filialelor ei în diferite orașe bucovinene.

Astăzi s'a ținut la Suceava adunarea membrilor pentru înființarea filialei de aici. Adunarea la care au participat români din toate clasele sociale s'a ținut după amiază în grădina școlii române.

Sute de români s'au înscris în această societate, dela care așteptăm o muncă rodnică în viitor.

Coresp.

Crema de vioarele „Ideal“ este mărgăritarul cremelor. Feței îi dă culoare nespuse de albă; cel mai excelent mijloc pentru conservarea feței contra *sbârciturilor, pistruilor și sgrăbunțelor*. Efect neîntrecut, grabnic și surprinzător. Prețul unei tegle expediată francată, dacă suma se trimite anticipativ, 1 cor. 10 fil.

Regulator pentru păr, care îi redă părului culoarea originală; prețul unei sticle cu modul de întrebuințare 2 cor. — — — **Mijloc pentru văpsirea părului**, care după o mică folosire negrește foarte frumos părul. Prețul unei sticle cu modul de întrebuințare 6 cor. — — — **Blondine** care dă părului culoarea foarte frumoasă blondă. Prețul unei sticle cu modul de întrebuințare 2 cor. — — — Se pot comanda dela: **MOLDT BÉLA** farmacist, laborator cosmetic **GYERTYÁMOS (Temes m.)**

Descoperirea polului Nord.

Cei doi dușmani de moarte Cook și Peary, au și făcut expediția aproape în același timp și în urmă se grăbeau ca cât mai îngrabă să ajungă cel mai extrem punct al pământului, hymera după care au alergat savanții vremilor înaintate, care și azi a rămas necunoscută. Va fi oare adevărat că Cook a înfipt drapelul american pe cei mai depărtați munți pluitori ai nordului și că exploratorul Peary a ajuns limita unde nu se mai poate face deosebire între noapte și unde orice viefitoare sunt excluse și unde nu se mai poate face deosebirea între răsărit și apus căci totul se pierde în vastul câmpului de gheață și ghețarii vecinici plutitori.

Abia s'a trezit lumea din deirul produs de vestea că la 21 Aprilie 1908 exploratorul Cook a atins polul Nord, abea s'a isprăvit discuția savanților asupra faptului dacă cu adevărat Cook a atins polul nordic, unde a înfipt steagul american și o nouă știre sosește din ghețoasele de părțări ale nordului: Peary, celalalt explorator american, dușmanul de moarte al lui Cook a descoperit polul nordic.

Când Cook dase în vileag știrea că a descoperit polul nordic, toată droaia scepticilor a primit cu neîncredere vestea aceasta, care Cook nu o putea proba altcum decât îndrumând pe neîncredători să se convingă înșiși despre existența steagului american la pol, sub care el a îngropat un tub de aramă, unde a așezat o descriere a expediției sale întregi. Acest argument era însă prea șubred ca să poată convinge pe ursuzii savanți și Cook a început descrierea mai modestă a călătoriei sale.

Lumea din Copenhaga era tocmai la ospățul prin care se sărbătorea descoperirea epocală a exploratorului, când a sosit o telegramă din New-York, că Peary a dat semne de viață trimițând o telegramă din Filanda-nouă. Nici un mușchi n'a tresărit în fața lui Cook, și lumea aștepta cu nerăbdare ce va spune. Mulți cred că s'a bucurat la aceasta veste, zicând că, dacă Peary a ajuns polul atunci cu siguranță va fi aflat urmele lui pe acolo și lumea să va convinge că el a fost cel dintâi care a călcat întunecoasele locuri ale ghețurilor încă nepătrunse de om muritor.

Cei doi exploratori făcuseră cândva împreună expediția la polul nordic, și amândoi și-au dat silința să ajungă extremele grupuri de ghețari a căror pace n'a fost conturbată de veacuri. În expediția lui Peary din 1893 Cook era aranjat ca medic, cel va fi făcut să se despartă oare? Nime nu-și poate spune cauza dușmăniei lor, căci Cook pare indiferent și Peary pândeste momentul cu cruzimea unei fiare, ca să-și poată nimici rivalul. În lumea savanților amândoi sunt calificați ca cei mai îndrăzneți exploratori, cari singuri au îndrăznit de voia bună să-și ia asuprași o îndatorire așa de mare. Americanii atribuie însă mai multă autoritate lui Peary, și întregă presa americană, ca e adusese știrea că Cook și-a însușit în mod nedrept câinii și exchimoșii destinați pentru Peary, e de partea acestui din urmă.

Opinia publică americană acreditează mai mult pe Peary, și cercurile științifice americane a dat multă însemnătate relatărilor lui Robert Edwin Peary exprezidentul societății geografice americane și a condus al 8 congres internațional de geografie și expedițiile lui anterioare au adus foloase reale lumii științifice. În expediția din 1888—91 a stabilit caracterul inzular al Groenlandei, în 1891—92 a explorat partea nordică a inzelei și în vara anului 1896—97 a descoperit cel mai mare meteor al lumii, Meteorul Cap York, în această expediție a sa a ajuns până la 84° 17' altitudine. În orice caz o luptă de prioritate în descoperirea polului între cei doi exploratori e în așteptare. Aceasta se va putea decide după atât Cook cât și Peary vor înainta toate obiectele și datele câștigate la pol, unui juriu științific care va decide și asupra faptului, cărui dintre ei se compete comuna de lauri.

Peary la Polul-Nord.

Agenția Reuter anunță că majorul Peary a trimis guvernatorului din Fulanda-nouă, o telegramă că a ajuns la polul nord. O telegramă trimisă de explorator prin Cap Ray — ziarului »Times«, cu ajutorul cablului sub marin, spune că ajuns la polul nordic în 6 Aprilie, și susține știrea că a arborat de fapt steagul Statelor Unite la pol.

Cook și Peary.

Dela căpitanul corăbiei Roosevelt, care duce pe exploratorul Peary a sosit o telegramă în care se spune că urmele lui Cook au fost pretutindeni căutate dar nu le-au aflat nicăiri. Cind la souperul dat de ziarul »Politiken«, unde era de față Cook și mai mulți ziaristi străini, i-s'a făcut cunoscut conținutul telegramii, a zis următoarele:

»Nu pot constata dacă telegrama lui Peary e adevărată sau ba. Și dacă va fi ajuns polul nordic atunci a făcut-o pe din altă parte și m'ași bucura foarte mult căci pentru amândoi ar fi o deosebită onoare.

Ziarul »Național Tidende« interpellind pe Cook în cauză, acesta a declarat că e mai mult ca probabil că telegrama a trimis-o însuși Peary și atunci e sigur că a ajuns polul nordic. Nu se poate ca telegrama dată de stațiunea telegrafului fără fir din Labrador, unde Peary e cunoscut, să fie falsă. Faptul că Peary s'a întors pe drumul acesta e foarte ușor de înțeles, fiind și anotimpul favorabil. Că expediția Peary n'a găsit urmele lui la polul nord se poate explica prin faptul că l'au ajuns numai tirziu în urma lui și apoi în regiunile ghețoase nici nu e ușor ca să poți găsi aceeași cale.

Adevărul spuselor lui Cook și Peary.

Căpitanul Svendrup și doi astronomi din Copenhaga au examinat măsurile făcute de Cook la polul nordic, și le-au aflat ireproșabile din punct de vedere științific și că probează întru toate cele susținute de Cook.

Cele susținute de Peary sunt crezute de toată lumea, mai ales că el s'a bucură de mai multă considerație în cercurile științifice. Cook și Peary sunt doi rivali disperați, amândoi stau în fruntea lor două cluburi polare cari concurează unul cu altul. Se crede că între ei o să erupă o luptă pentru prioritate și în cazul acesta Peary are mai multe șanse de reușită.

O nouă telegramă a lui Peary.

Secretarul societății polare Peary a primit o nouă telegramă dela Peary — datată în Harbour, în care roagă să anunțe toate societățile geografice, că a descoperit polul nord.

INFORMAȚIUNI.

A R A D, 8 Septembrie n. 1909.

— **România la manevrele armatei Austriace.** Azi s'au început manevrele de toamnă ale armatei comune.

M. S. Împăratul Francisc Iosif invitase pe M. S. Regele României să aziste la aceste manevre. M. S. Regele, neputând răspunde acestei invitațiuni, a însărcinat pe d. general de divizie Gr. Crăiniceanu, șeful marelui stat-major al armatei și inspector general al școalelor militare, să-l reprezinte la aceste manevre. D. general Crăiniceanu a sosit la Viena încă de săptămâna trecută. D-sa este oaspetele A. S. I. și R. archiducele Francisc Ferdinand. Manevrene austriace vor avea loc la Gross-Meseritsch, în Moravia. Cartierul general se află în castelul contelui Harach, unde va locui M. S. Împăratul și Regele Francisc Iosif. Aceste manevre vor fi conduse de către A. S. I. și R. archiducele Francisc Ferdinand, general de cavalerie, azistat de d. general Conrad de Hötendorf, șeful statului major general al armatei austriace.

— **Un articol senzațional al ziarului din Belgrad.** »Prawada« scrie despre situațiunea politică din Serbia un articol senzațional, în care se emit idei resturnătoare a ordinii actuale de lucruri. Ziarul conchide la o schimbare de dina-

stie. În toate statele civilizate politica e condusă de suveranii țării. Serbia n'are însă un suveran capabil. Țara e grav bolnavă, și numai o schimbare de dinastie o poate vindeca. Articolul acesta face mare senzație de oarece »Prawada« e ziarul partidului progresist și se află sub conducerea lui Nenadovici.

— **O legătură directă între Budapesta și München.** Căile ferate din München s'au adresat acum câteva zile căilor ferate din Budapesta, cerând ameliorarea circulației trenurilor accelerate între München și Budapesta. Sub împrejurările de astăzi, călătorii dela München sunt nevoiți să aștepte foarte mult la Viena. Ministrul ungar de comerț a anunțat că se va înființa o legătură directă între München și Budapesta.

— **»Fremdenblatt« despre raporturile anglo-austriace.** Corespondentul nostru ne scrie: Ziarul »Fremdenblatt« salută cu satisfacțiune limbajul conciliant din ultimele articole ale ziarului »Times« asupra raporturilor austro-engeze și declară că dorința exprimată de repetate ori de către »Times« ca aceste raporturi să fie readuse la vechiul grad de încredere și de amicitie află un echou simpatic în Austro-Ungaria. Fără a voi să revie asupra controverselor motivelor politice engleze în cea din urmă criză orientală, »Fremdenblatt« constată din nou că Austro-Ungaria are dreptate să stărue în părerea ei în ce privește motivele cărora se datorește schimbările statului quo în Balcani. Raporturile internaționale putând fi bazate numai pe temeiul principiului unei desăvârșite reciprocități, admitem zice numitul ziar, de bună voie ca Anglia să facă în viitor să depindă atitudinea sa față de noi de caracterul individual al politicii noastre; însă dela sine rezultă că noi reclamăm același drept pentru noi și atitudinea noastră față de Anglia va depinde în mod exclusiv de aceea, după cum Anglia va observa o procedură conciliantă și favorabilă acordului ori dacă se va lăsa să fie călăuzită cum a fost în criza anexiunii de obiecțiuni cari nu răspund întru totul raporturilor noastre tradiționale, precum și vechilor principii ale politicii engleze.

— **Un discurs al împăratului Wilhelm.** Din Stuttgart se anunță: Perechea împărătească a vizitat primăria. Răspunzând alocuțiunei primarului, Împăratul Wilhelm a zis că orașele germane au putut să se desvoalte în mod atât de mare deoare ce patria reprezintă o stâncă de bronz. De când poporul german s'a unit și pacea lumii este asigurată.

— **O escrocherie în Rusia cu un balon.** Acum câteva luni un individ care se da drept aviator cunosător în ale baloanelor și aeroplanelor, s'a oferit ministerului de războiu rus și câtorva mari duci să construiască un aparat de zburat după un sistem cu totul nou. Repede i-s'a pus la dispoziție 100.000 de ruble. Pe ziua de ieri inventatorul escroc, un anume Zachoroff, trebuia să facă experiențe cu noul aparat. Chiar în ziua aceea însă Zachoroff dispăru fără de urmă. Poliția făcând o vizită în atelierul lui nu a găsit decât niște instrumente ordinare de mecanică.

— **Logodnă.** D-șoara Ecaterina Stanciu din Sân Mihai și d. Dr. Aurel Iancu, avocat în Delta logodni. Septembrie 1909.

— **Un nou ser contra colerei.** Dr. Salinbini, medic italian bacteriolog la institutul de bacteriologie din Paris, Pasteur, a aflat un nou ser contra colerei. Bacteriologul a aplicat până acum acest ser numai la pacienți cu simptome acute de boală și a avut rezultate foarte strălucite. Salinbini interviewat de corespondentul ziarului »Matin« a declarat că serul aflat de el sub conducerea profesorilor săi Roux și Metchnikoff, a redus mortalitatea dela 50 procente la 23. Serul trebuie aplicat numai la persoane infectate și se poate prepara foarte simplu. Bacilii colerei sunt preparați și cu aceștia se fac injecții celor bolnavi. Un pacient ingectat e imun după o astfel de reacție. Metchnikoff care era de față însă a zămbit zicând:

— Cel mai bun remediu contra colerei e să ne ferim de alimente infectate și apa contagiată.

Dacă târguiți din articolele anunțate în ziarul nostru, vă rugăm ca la comandă să amintiți unde ați ctit aceste anunțuri.

Mișcarea culturală.

Despărțământul Dej al Asociației pentru literatura română și cultura poporului român își va ține *Adunarea cercuală în Ileandamare*, la 19 Septembrie st. n. 1909 după amiază la 3 ore în sala hotelului cel mare.

Programul: 1. Deschiderea adunării prin directorul despărțământului. 2. Raportul comitetului cercual. 3. Alegerea alor două comisii: a) pentru cenzurarea raportului; b) pentru înscrierea de membri și încasarea taxelor. 4. Dizertațiune. 5. Raportul comisiunilor. 6. Alegerea alor 2 delegați la adunarea generală. 7. Eventuale propuneri. 8. Alegerea comisiei de verificare. 9. Închiderea adunării. 10. Seara în aceeași sală d. Laurențiu Perhaiță, funcționar de bancă, va ține prelegere populară, cu proiecțiuni de schiopicton, despre beție și urmările ei dezaastroase, și va arăta și explica, tot cu întrebuintarea schiopictonului, mai multe icoane despre orașe și locuri însănătate. La această adunare invităm cu respect pe toți membrii despărțământului și pe alți sprijiniți ai culturii și literaturii românești. Din ședința comitetului cercual, ținută în Dej la 2 Septembrie n. 1909. *Dr. Teodor Mihali*, directorul despărțământului. *Dr. Ioan Chereches*, notar.

Dela „Asociațiune”.

Nr. 802 și 996—1909.

Concurs.

»Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român» publică concurs pentru următoarele știpeții:

1. Un stipendiu de K 300— din fundațiunea *Ioan Petran*, pentru studenți universitari de naționalitate română, cari urmează la una din facultățile universității din Cluj.

Cel împărțit de acest stipendiu va fi obligat a lua parte la »Masa studenților academiei din Cluj».

2. Un stipendiu de K 80— anual din Fundațiunea *Dr. Ioan Moga și soția Ana născ. Bologa*, destinat pentru fetițe române din Transilvania, fără deosebire de confesiune, cari urmează o școală de fete românească. Vor fi preferite elevele cari urmează școala civilă de fete a »Asociațiunii» și cele înrudite cu familiile fondatorilor (*Moga și Bologa*).

Petițiile sunt a se înainta până la 5 Octombrie st. n. Comitetului central al »Asociațiunii» (Sibiu, str. Morii nr. 6.), însoțite de următoarele acte:

- certificat pe botez;
- certificat de studii în original sau în copie legalizată (la universitari index);
- certificat de paupertate.
- fetițele cari reflectează la stipendiul din fundațiunea *Dr. Ioan Moga* vor prezenta și eventuale documente de înrudire.

Petițiile înrate după termenul de 5 Octombrie st. n. nu vor fi luate în considerare.

Sibiu, din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român ținută în 5 August și 2 Septembrie 1909.

Ioșif Șterca Șuluțu, m.p. Oct. C. *Tăslăuanu*, m.p. prezident. secretar.

Nr. 868—1909.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de *învățătoare suplinitoare pentru lucrul de mână* la »Școala civilă de fete» a »Asociațiunii» se publică concurs.

Învățătoarele cari doresc a ocupa acest post au să înainteze, până la 20 Septembrie st. n. comitetului central al Asociațiunii (Sibiu, str. Morii Nr. 6) următoarele acte:

- un certificat de botez;
  - un act prin care să-și dovedească calificația cerută de legea statului pentru ocuparea postului de învățătoare la școlile civile;
  - un act despre studiile pregătitoare și ocupația de până acum;
  - un certificat despre cunoștințele în teorie și în praxă a lucrului de mână;
  - un act prin care să dovedească cunoștința limbii române și maghiare, eventual și germane.
- Vor fi preferite învățătoarele cari, pe lângă calificația din lucrul de mână, mai au calificația și din oarecare categorii de studii.

Învățătoarea suplinitoare primește o retribuție anuală de cor. 660 plătită în rate lunare anticipate și întreagă înfrăținerea în internat.

Învățătoarea angajată va avea să dea directoarei mână de ajutor la serviciul internatului.

Sibiu, din ședința comitetului »Asociațiunii» ținută la 5 August 1909.

Ioșif St. Șuluțu, m. p. Oct. C. *Tăslăuan*, m. p. prezident. secretar.

Economie.

Să ajutăm pe frații de pe Luncă.

În aceste vremuri, atât de grele pentru noi, trebuie să lucrăm din răsuferință pe terenurile libere, ce ne mai stau la dispoziție, ca să putem ajunge acolo, unde trebuie să nizuim orice națiune dornică de cultură. Pe lângă puținele instituții culturale, în cari ne mai putem mișca puțin nejenăți, ne-a mai rămas terenul economic-financiar, care trebuie folosit cu multă stăruință pentru a ne asigura o situație materială și culturală vrednică de neamul nostru.

În unele orașe și ținuturi de-ale noastre avem poate și prea multe bănci — sunt însă și astfel de ținuturi, curat românești, cari sunt date pradă băncilor străine. *Dacă în asemenea locuri se înființează bănci românești suntem datori cu toții să le sprijinim.*

Despre înființarea unei astfel de bănci ni-se aduce știre în șirele de mai jos.

Iată ce ni-se serie:

Puțini vor fi aceia, dintre conducătorii vieții noastre publice, cărora să le fi venit prin minte că prin părțile de răsărit-mează-noapte ale Bihorului, în jurul orașelului Margita, avem vre o 60—70 sate curat românești, despre soarta cărora pe nimenea nu-l doare capul... Conducătorii țării Bihorului i-au lăsat pe frații de pe Luncă în știrea Domnului, din pricina că sunt foarte departe de centru, iar Sălajul nu i-a atras cătră sine tot din cauza depărtării și pentru că li știa în grija celor dintâi.

În felul acesta apoi frații de pe Luncă au făcut câte au putut și cum le-au permis împrejurările locale și conștiința de români adevărați — dar perirei nu s'au dat. Ba, în gândul lor sfânt de a-și alcătui un centru, un cuib, de unde să poată primi toate îndrumările spre bine, fie acelea politice, economice ori sociale, au hotărât înființarea unei bănci în jurul căreia să se poată grupa mic și mare, țaran și cărturar deopotrivă, și cu ajutorul căreia să poată lupta în contra tuturor evenimentelor năpraznice, la cari suntem supuși noi românii.

Gândul faptă s'a făcut și în 30 Iulie st. n. frații de pe Luncă — peste 50 persoane, cărturari și țărani frunțași — s'au adunat la o consfătuire în Margita, unde, cu mare însuflețire, au hotărât înființarea băncii »Luncana», cu un capital social de 200 mii coroane, în 2000 de acții de câte 100 cor., cu sediul în Margita, unde de pe spina poporului românesc se îngrașe astăzi 6 bănci străine.

Românii de pe Luncă s'au trezit. Ei doresc a-și alcătui un centru, un cuib spre care să graviteze și care să le dea o directivă sănătoasă, ca astfel aceste elemente bune — dar astăzi restirate — să poată fi adunate pentru o lucrare comună și sănătoasă, care să facă cinste și să servească spre folos neamului românesc.

Dându-ne seamă de gândul sfânt al fraților de pe Luncă, vine rândul societății și băncilor românești, — cari în acest caz n'au motiv nici una de a se teme de concurență — ca să sară în ajutorul acestor frați și sprijinindu-i, prin subscrierea de acțiuni, să le facă posibilă înființarea băncii proiectate.

Numai făcând astfel vom da, cu toții dovadă că ne cunoaștem chemarea și știm în ce direcție trebuie lucrat pentru a ne asigura viitorul.

La redacțiunea noastră încă este o listă pentru subscrierea de acțiuni. Ceice n'au primit liste și voiesc a subscrie acțiuni să binevoiască deci a se anunța.

BIBLIOGRAFII.

A apărut: *No. 485* din »Biblioteca pentru toți», conținând *Znoave* versificate de *Victor Bilciurescu*, publicist, redactor la »*Revista nouă*» și la alte reviste literare.

Genul acesta de literatură, totdeauna gustat de masa cititoare, va fi și în cazul de față, credem, primit cu plăcere. Scrise într'un stil ușor, cu versul curgător și tratând motive originale, cercelătorii acestor 101 znoave, vor urmări cu crescând interes până la sfârșit, partea de haz ce se desprinde din fiecare din ele. Cititorul se va încredința, răsfodind volumul, că versificatorul a reușit să prindă, efectele de spirit din glumele românului dela țară și dela oraș și că a redat cu succes nota hazlie caracteristica fiecăruia din eroii znoavelor: țigan, grec, ovrei, sârb, turc, neamț, etc.

Cât despre autor, puțin pretențios cum îl cunoaștem, de nu va fi izbutit să fie la înălțimea gusturilor celor mai rafinate în materie, va rămâne totuși cu mulțămirea de a fi contribuit să descrețească fruntea pentru câteva ceasuri, într'o vreme când se rale prea puțin, chipurile posomorâte sub ochii cărora aceste znoave vor cădea. — Prețul 30 bani. — Catalogul complet al acestei »Biblioteci pentru toți» care cuprinde 500 de numere apărute până acum a se cere la librăria Editoare Leon Alcalay, București.

Poșta administrației.

Crengă verde de român! Anunțul trimis coastă de 5 ori publicat 5 cor.

D. S. Adresa cerută e Loewel str. 8.

Redactor responsabil Iuliu Glurgiu.

»Tribuna» institut tipografic, Nichin și cons.

Asudarea mânilor!
Asudarea picioarelor!
Asudarea subțioarelor!

Încetează în decurs de o oră
dacă folosim

„Sudoran”-ul
a lui Molnár.

Copiile epistolelor de recunoștință sunt autentice de notarul public:

Stim. dle farmacist! Medicamentul »SUDORAN» comandat dela Dia, vă mărturisesc, e bun și mi-a folosit. Primiți mulțămitele mele. Cu stimă Cont.S. P.

On. d. Molnár János, farmacie la »Duhul sfânt», Szombathely. Nu pot întrelăsa ca să nu vă fie cunoscut, că medicamentul d-tale »SUDORAN» contra asudării picioarelor și subțioarelor are efect surprinzător și e nevătămător și cu conștiința liniștită îl recomand oricui. Cu stimă Sz. M. căp. inretr., R.

St. Dle! Din »SUDORAN», leac contra asudării picioarelor, mânilor și subsuori am procurat încă pentru 3 persoane, și întrebându-i despre rezultat, l-au lădat foarte. Cu stimă A. S. învățator, Gy.

St. Dle apothecar Molnár! Răspunzând la cartea d-tale, am cea mai mare recunoștință pentru »SUDORANUL» d-tale. Pentru că și eu am suferit în mare măsură de asudarea picioarelor și după două massage mi-a trecut de tot. Am mântuit și alții mulți cu produsul d-tale și te rog să-mi mai trimiți 2 sticlute — și acestea pentru alții. Am rămas cu stimă G. K. ospătar S.

St. Dle apothecar! Am primit »SUDORANUL» comandat, contra asudării de picioare, mâni și subsuori. Credemă, că cine-l folosește după receta prescrisă, îl află de neprețuit. Cu stimă F. E. coafăr, F.

Așa zisul »SUDORAN» contra asudării de picioare, mâni subsuori, pregătit de d-voastră, are un efect atât de excelent și sigur, că cu cea mai bună conștiință îl pot recomanda nu numai celor din patrie, ci și străinătății, întrucât »SUDORANUL» înțrece mult toate fabricatele străine, de cari m'am folosit până acum. Iți datorez mulțămirea, că m'am scăpat de boala nepăcută. Salut R. A. învățator A.

Se poate comanda la pregătitorul

Molnár János apothecar în Szombathely.

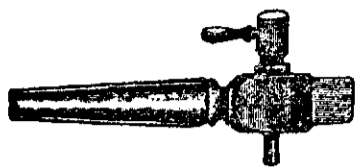
Prețul unui flacon 1 coroană 30 fleri, dacă se trimite suma înainte, porto-franco.

Numai »Sudoran» provăzut cu marcă să se primească

Prima fabrică de slăvini din Ardeal.

Mozes Ándrás

Braşov, (Brassó) Hosszu-utca 32.

Recomandă neguţătorilor de fier, vin și spirit, precum și fabricilor de oțet slăvinele sale pentru vase, pregătite din lemn de prun și arțar cu prețuri moderate. — Catalog de prețuri la cerere cu provocare la z'arul acesta trimis gratuit

Anunțuri

primește administrația »Tribunei«, pe lângă prețurile cele mai moderate.

Fondată în 1885.

Fondată în 1885.

Peterka Lajos

fabrică de ciasornice de turn, ang. cu contract de capit. Budapesta

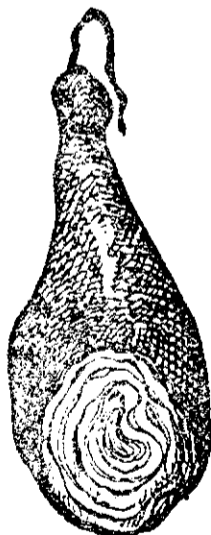
Budapesta IV., str. Bástya nr. 22.

— Prăvălia: V., strada Váczi nr. 57. —

Face pe lângă prețuri moderate și garanție de mai mulți ani ciasornice de turn, școli, castele și cazarme, primește de asemenea și repararea lor.

Fiind chemat mă duc ori unde în perscană, budget face gratuit și trimite porto-franco ori cui.

Órsos István

fabrică de cârnățării

Temesvár, Gyárvaros

Gyárudvar utca.

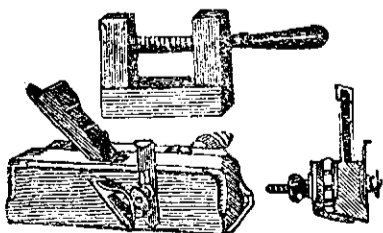
Recomandă specialitățile excelente de cârnățării, precum și de salamă cu prețurile cele mai ieftine de zi. La comande mari se dă rabat. — Expediere cu poșta și cu trenul. Serviciu prompt și conștiințios.

In atențiunea fabricilor de lemnărie!

Recomand

instrumente

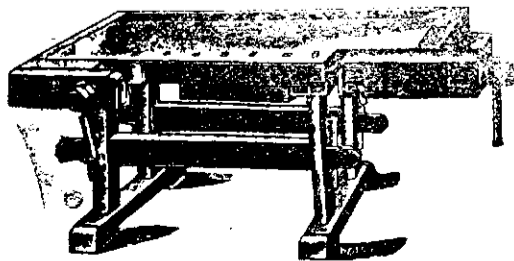
din cel mai bun material necesar

sare pentru măsur, sculptor de lemn și dogar, cu prețuri mod. după desemn.

Nagy Mihály

fabrică de instrumente Szabadka Therezia-tér.

Croitorie românească.

Am onoare a aduce la cunoștința domnilor români, cumcă cu începerea sezonului de toamnă

mi-am asortat bolta cu cele mai fine și elegante stofe,

și cumpărând pe bani gata, sunt în poziția de a lucra foarte ieftin și anume;

Un rând de haine dela 40—50 coroane.

Un pardesiu din orice stofă 40—50 cor.

Un rând de haine caiser negre 50—60 cor.

Un roc de iarnă 50—60 cor.

Comandele se fac numai pe bani gata.

Drept aceia orice român are datoria și e rugat a comanda la firma românească, totodată va face și economie.

Rugând sprijinul domnilor români sunt

cu deosebită stimă:

Nicolau Iosif,

Arad, strada Deak Ferencz 31.

Vânzare de lemne de foc!

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, cumcă din pădurile proprii și de pe proprietatea mea liferez cele mai bune

lemne de foc

din magazina dela Bârzava (cott. Arad) cu vagonul. Afară de aceasta recomand magazinul meu de lemne, calitatea cea mai bună, uscate și clădite în stânjini, în **Arad, Óvár-tér nr. 10.** (La fosta casă de vamă înaintea podului cetății).

Liferez acasă și lemne tăiate cu săcurea dela 50 kgr. în sus. Una măje metrică cu 1.60—2 cor.

Prețurile se pot și la facerea comandelor dela dl **Petru Novac**, propriet. pădurilor din Vasoăia, în **Arad** str. Weitzer János nr. 19. Telefon 670. (Dela Octombrie în casa proprie Teleky-ut nr. 4. vis-à-vis de reședința episcopescă) sau în Arad Óvár-tér 10. Telefon 579 unde e magazinul la fosta casă de vamă înaintea podului cel mare a cetății.

De asemenea pot servi cu țigle (cărămizi) veritabile.

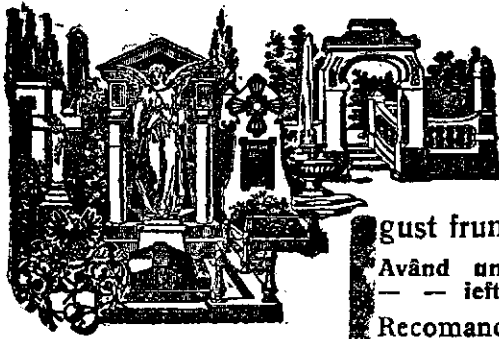
Cerând binevoitorul sprijin al onor. public rămân cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC,

proprietar și neguțător de lemne.

TUNNER CORNEL

industria de marmură și granit.
Telefon 856. Timișoara Telefon 856.
Hunyady-út 4 (Telefon 280).

Își recomandă magazinul asortat bogat monumente, table de marmură, statui, fabricație proprie în executare de gust frumoasă și cu prețuri moderate.

Având un magazin bogat, liferez mai ieftin ca orice concurență.

Recomandându-mă on. public cu stimă

TUNNER CORNEL, măiestru de sculptură în piatră.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4^{1/4}, 4^{1/2}, 4^{3/4} și 5^{0/0}, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipex speșele de intabulare, convertez datorile de interese mari.

— Resolvare grabnică, serviciu prompt. —

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichiș, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Primesc pe lângă onorar acuzitori de afaceri abili și demni de încredere.

Crema de lapte

ieftin ușor alcalic, și în urma acestei ri excelente întrece stricăcioasele defață unsuroase, nu este unsuroasă, nu pătează și depărtează tot felul de necurătenii de pe față. —

Pielea feței, mâinile în câteva zile le face catifelate, albe ca neaua și se poate folosi oricând ziua.

Prețul unei tegle mici 50 fil., una mare 1 cor. Săpuu de cremă de violele prețul 70 fileri.

Se află de vânzare la **Berta Kálmán, farmacist** în **Maria-Radna**, la farmacia „Răscumpărătorul“.

Tot felul de leacuri din țară și str. se vind cu prețuri moderate.

Succesorul lui DERNER GYÖRGY ROTH JÁNOS

BRAȘOV—Brassó, Felső-uj utca 28.

Se recomandă ca lăcătar—mașinist, întreprinzător în toate afacerile de lăcătarie la edificii și alte întreprinderi. Pregătește pieptene pentru pieptenarea lânii și a caierelor, precum și toate mașinările pentru torsul și dăpănatul lânii. Mai departe reparază mașinerii de moară și le — — — ajustează cu elopotele electrice. — — —

Organizație solidă, promptă și pe lângă prețuri moderate.

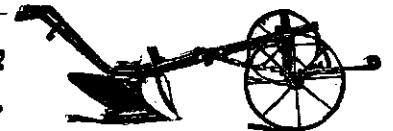
Fântâni.

Pompe. Traverse.

Impletituri de sîrmă pentru garduri și sîrmă pentru acoperiș, sape, lopiți, coase și seceri. Puști și revolve, alice și patroane. — — —

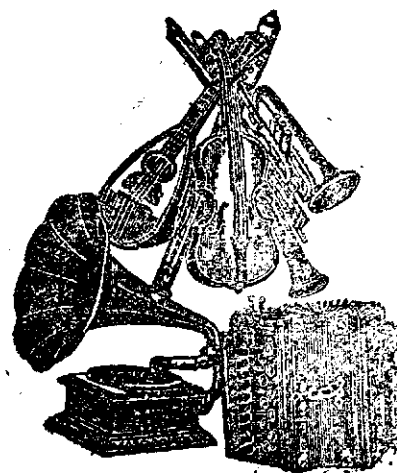
Pluguri de fier, tăietoare și mașini de sfărmat cucuruz. Măși și cumpene.

JOH. TEDESCHI SÖHNE, Temesvár

Vorstadt Fabrik, Hauptgasse 17.

— — — Telefon Nr. 71. — — —

In atelierul meu de instrumente muzicale

în Chichinda mare (Nagy Kikinda) str. Sándor-Főherceg

provăzută cu puteri de muncă speciale se repară tot felul de instrumente muzicale în mod special cu prețuri nemaiomenit de ieftine. Țin în depozit tot felul de violine fabricația cea mai bună, tambure, harmonice și gramofone, precum și plăci de gramofone. Apoi tot felul de părți de instrumente. La comanda din provincie se face lucrul cu îngrijire sub supravegherea mea.

Cu deosebită stimă:

KELEMEN ANTAL liferant de instr. muzicale.

S'a isprăvit cu ori-ce voie,
dacă te strâng sau te vătămă ghetele!

Pentru picioarele bolnave ori vătămate, cel mai bun leac e ghetele bune, cari se întind, dar nu vătămă, apără piciorul, dar nu-l sdrobește. Pentru picioare înregulare, sau de tot simțitoare, cele mai bune

Ghete artificiale

pregătește: „Asociațiunea productivă a călătorilor Aradani“ sub conducerea directorului Iustin Olar, instructor și specialist în acest ram industrial. — Firma asociațiunei „La Cisma roșie“ Arad, Szabadság-tér nr. 14. Mare asortiment în ghete gata cu prețuri moderate.